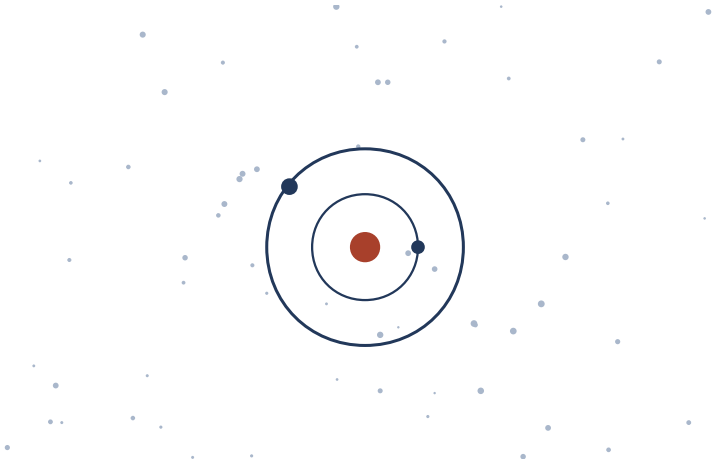

WARIES MISDAADREEKS · Nº 027

Sterrenstand in Waadhoeke

De zaak van de verdwenen kaatser

Een misdaadverhaal in brieven en kaarten,
om zelf op te lossen

UITGEVERIJ WARIES

Voorwoord

Bij deze map

Mijn broer Jorrit werd op woensdag 30 juli 2025 koning van de PC in Franeker. De volgende ochtend zou hij te voet vertrekken over de Jabikspaad, vanaf de Groate Kerk in Sint Jacobiparochie. Daarna heb ik hem nooit meer gesproken.

Wat ik wel kreeg, was post. Ansichtkaarten, in blokletters, elke twee dagen, aan mij en aan onze oom Klaas in Franeker. En op elke kaart, zoals altijd bij Jorrit, aan het eind een regel over de lucht.

Deze map bevat alles wat ik in augustus verzamelde: de kaarten, de brieven die ik kreeg toen ik iedereen vroeg op te schrijven wat ze wisten, een paar knipsels en tekeningen, en twee oude kaarten uit mijn eigen schoenendoos. Ik heb alles genummerd in de volgorde waarin het geschreven of gepost is. Bij sommige stukken heb ik een korte aantekening gezet, cursief, met mijn initiaal. Daarin staat wat ik zelf zag of naging, niets meer.

Omke Klaas schrijft Fries, en Jorrit ook, als hij aan omke schrijft. Ik heb alles in het Nederlands overgezet, zo letterlijk als ik kon. Aanheffen en groeten heb ik laten staan, net als het woord waar het allemaal om draait: *loft*, Fries voor lucht en voor hemel tegelijk.

Waarom brieven, en niet gewoon appjes? Omdat omke Klaas geen telefoon verdraagt; hij hoort slecht en vertrouwt alleen wat op papier staat. En omdat ik merkte dat mensen anders vertellen als ze het moeten opschrijven. Langzamer. Eerlijker, soms. En soms juist niet.

Ik heb er niets uitgelaten wat ertoe doet. Ook niet de brieven die me pijn deden, of waarin iemand iets bekende wat hij liever had verzwegen.

Wietske Wijbenga, Groningen, eind augustus 2025

Aan de lezer

Uw opdracht

U krijgt de map van Wietske Wijbenga in handen, precies zoals zij hem op vrijdag 29 augustus 2025 achterliet. De volgende ochtend ging ze naar haar oom. Wat daar aan tafel werd gezegd, staat verzegeld achter in dit boek.

Alles wat u nodig hebt om de zaak op te lossen, staat in de stukken. Niet iedereen spreekt de waarheid. Sommige fouten zijn opzettelijk, andere niet. Kijk goed naar data, weekdagen en tijden, en naar wat elke schrijver op dat moment kon weten.

Beantwoord aan het eind deze vijf vragen:

1 Wanneer en hoe zijn de zeven kaarten geschreven en verstuurd, en hoe bewijst u dat?

2 Wie stond op donderdag 31 juli om tien over zes in Jorrits rode jas bij De Skelp, en schreef de kaarten?

3 Wat is er in de nacht van 30 op 31 juli met Jorrit gebeurd, waar, en waarom?

4 Waar is Jorrit nu?

5 Waarom kunnen Folkert Bosma, Hein Atsma en Marrit Kooistra het niet geweest zijn?

Speelduur. Reken op twee tot vier uur. Lees eerst alles één keer achter elkaar, als een roman in brieven. Pak daarna de werkbladen achterin erbij en ga terug.

Hulpmiddelen. Achterin vindt u drie werkbladen (een maankalender, een tijdlijn van de nacht en een overzicht van de betrokkenen), een antwoordformulier en hints in drie niveaus, op hun kop gedrukt, zodat u niet per ongeluk te veel leest. Gebruik ze pas als u vastzit.

Over de lucht. U hoeft geen sterrenkundige te zijn. Alles wat u over de maan en de planeten moet weten, staat in de brieven van omke Klaas. Wie graag zelf naar boven kijkt, mag dat natuurlijk ook.

Inhoud

De map

Voorwerk

Bij deze map ... 3
Uw opdracht ... 4
Wie is wie ... 7
Kaartje ... 8

I · Voor de PC

01 Ameland, augustus 2024 ... 10
02 Dalarna, juli 2023 ... 11
03 De Loftbrief voor juli ... 12
04 „Durk krijgt de zijne bij de koffie" ... 13
05 De Loftbrief voor augustus ... 14
06 „Om zes uur is Gerbrich al op" ... 16
07 Wijbenga koning na finale tegen eigen neef ... 17

II · De kaarten komen

08 Kaart 1: „Dag 1" ... 20
09 „Precies zoals in mijn Loftbrief" ... 21
10 Wat ik vond in Sint Jacobiparochie ... 22
11 Aan wie Jorrit woensdag zag ... 24
12 Kaart 2: „Dag 3" ... 25
13 „Zijn hand was prima" ... 26
14 „Een koning loopt niet weg" ... 27
15 „Ik rijd zaterdag het pad af" ... 28
16 „Zag jij dat?" ... 29
17 Kaart 3: „Dag 6" ... 30
18 „Saturnus in het noorden?" ... 31
19 „Ik heb niets te verbergen" ... 33
20 Kaart 4: „Dag 8" ... 34
21 Het programmaboekje ... 35

III · Volle maan

22 Kaart 5: „Dag 10" ... 38
23 „Eise zegt: vol" ... 39
24 Kaart 6: „Dag 13" ... 41
25 Kaart 7: „Dag 14" ... 42
26 Oproep: wie zag Jorrit Wijbenga? ... 43
27 „Hij leek me langer dan in de krant" ... 44
28 „Wie graaft er om twee uur 's nachts?" ... 46
29 Een lange man en een lichte bus ... 48
30 Aan een onbekende pelgrim ... 50
31 „Ik tap al dertig jaar bier na de PC" ... 51

IV · Wat de lucht verraadt

32 „Ik pakte het verkeerde boekje" ... 53
33 „Waar ik was, gaat je niets aan" ... 55
34 „Ze hebben hem gezien in Easterein" ... 56
35 De urenteller van de minigraver ... 57

Personen

Wie is wie

Jorrit Wijbenga
28, kaatser (voorinse), werkt bij Loonbedrijf Atsma, woont in Sint Jacobiparochie. Koning van de PC op 30 juli 2025. Lengte 1,79 m. Vermist.

Wietske Wijbenga
33, zijn zus, lerares in Groningen. Verzamelt de map.

Klaas Wijbenga
69, hun oom, oud-meester, Franeker. Loopt met een rollator, rijdt geen auto meer. Schrijft elke maand een Loftbrief over de sterrenhemel. Weduwnaar; vader van Durk.

Durk Wijbenga
35, zoon van Klaas en neef van Jorrit, opslager, grondwerker bij Loonbedrijf Atsma, woont in Sint Annaparochie. Lengte 1,93 m. Verloor de finale.

Folkert Bosma
32, opslager in Jorrits partuur, schilder, Franeker. Lengte 1,91 m.

Haije Dam
19, derde man van het partuur, boerenzoon uit Achlum.

Marrit Kooistra
27, Jorrits vriendin, fysiotherapeut, Dronrijp.

Hein Atsma
57, eigenaar van Loonbedrijf Atsma in Tzummarum, Jorrits en Durks werkgever.

Gerbrich Sixma
61, houdt het pelgrimshuis De Skelp in Sint Jacobiparochie.

Lieven Claeys
66, Belgische pelgrim uit Gent.

Grytsje Hoekstra
74, woont aan de Hegedyk bij Tzummarum, naast het erf Lytse Bouwe.

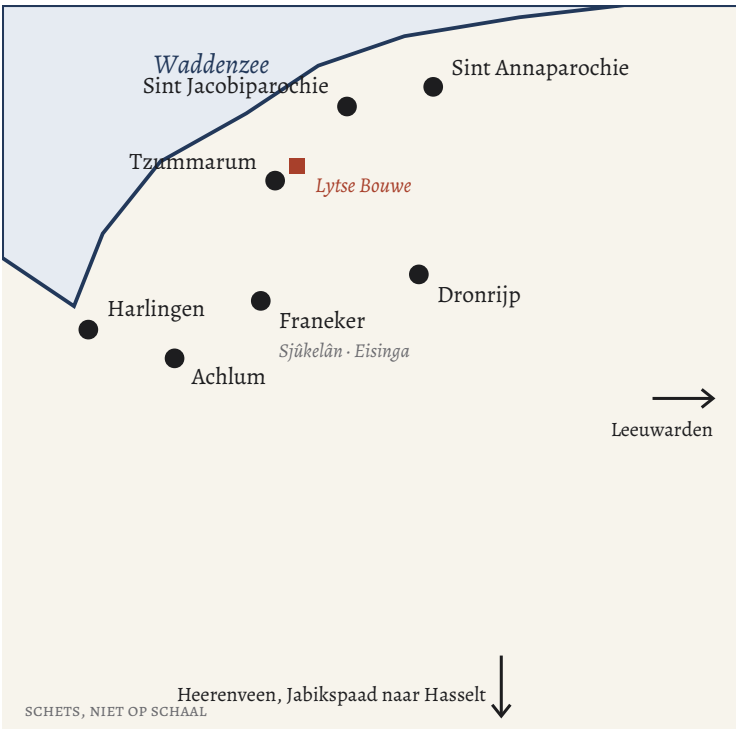
Pier Rienks
schoonmaakbedrijf in Franeker.

Sjoukje de Haan
38, Harlingen.

Ype Rinsma
eigenaar van café De Opslach in Franeker.

Kaartje

Het noordwesten van Fryslân

SCHETS, NIET OP SCHAAL

Een schets van de plekken in deze map. Franeker ligt in het zuiden van de gemeente Waadhoeke; Sint Jacobiparochie en Sint Annaparochie liggen in het noorden, dicht tegen de zeedijk. Met de auto rijd je van Franeker naar Sint Jacobiparochie in een kwartier tot twintig minuten, van Sint Jacobiparochie naar Sint Annaparochie in vijf. Tzummarum ligt ten westen daarvan; van Sint Jacobiparochie naar Lytse Bouwe bij Tzummarum is het tien minuten rijden, van Franeker iets minder. Harlingen is een kwartier van Franeker; van Dronrijp naar Heerenveen is drie kwartier rijden.

I

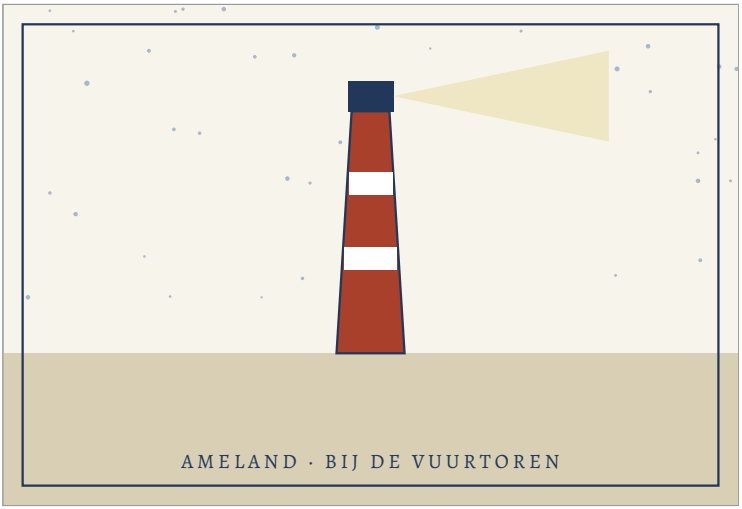
Voor de PC

Juli 2024 tot en met woensdag 30 juli 2025

Twee oude kaarten uit mijn schoenendoos, de laatste brieven voor de grote dag, de Loftbrief van omke Klaas en het verslag uit de krant. Lees ze rustig: hier staat hoe het hoort, en wie wat wist.

01 Briefkaart · echt handschrift
Ameland, augustus 2024

Jorrit aan omke Klaas · poststempel vrijdag 2 augustus 2024

Omke,

Drie dagen fietsen over het eiland met Marrit, haar eerste keer Ameland en meteen verkocht. Gisteren hebben we tot twee uur op het strand bij Hollum gelegen.

Loft: de Melkweg dwars over de vuurtoren, en elke paar minuten een vallende ster. De maan was al vroeg onder. Ik telde er elf, Marrit veertien, maar zij telt vliegtuigen mee.

Tot de PC-training. Jorrit

SORTEERCENTRUM 02.08.24 NEDERLAND

1 NEDERLAND

K. Wijbenga
Pelikaanstraat 9
8801 PK Franeker

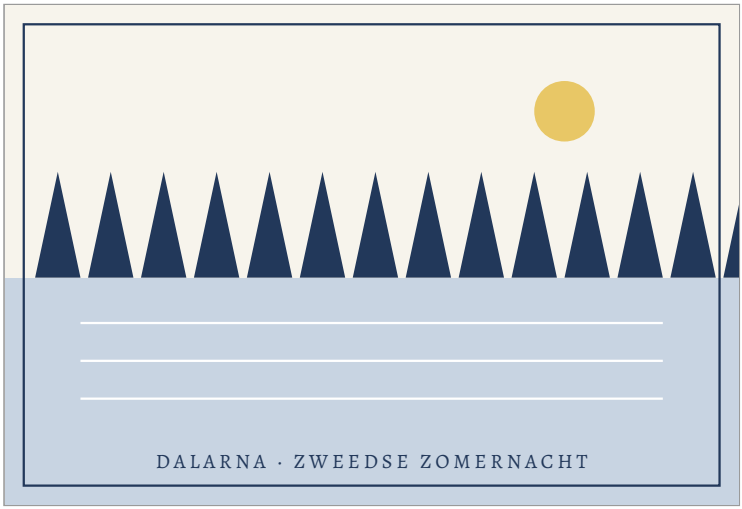
Kaart gekocht in Hollum

Deze kaart hing jaren op de koelkast bij omke Klaas, met een magneet in de vorm van een kaatsbal. Zo schrijft Jorrit als hij gewoon zichzelf is: schuin, snel, altijd met die laatste regel. Loft is Fries voor lucht, of hemel; het woord dekt allebei. W.

02 Briefkaart · echt handschrift

Dalarna, juli 2023

Jorrit aan Wietske · poststempel vrijdag 21 juli 2023

Wiets,

Zweden is één groot bos met een meer erin. Ik roei elke avond tot het donker wordt, alleen wordt het niet donker. Om half twaalf leest de visser naast me nog zijn krant.

Loft: geen sterren, te licht. Alleen Venus vlak na de zon, laag in het westen. Omke zou zeggen: dan kijk je maar naar het water.

Volgend jaar ga jij mee. Je broer

SORTEERCENTRUM 21.07.23 NEDERLAND

1 NEDERLAND

W. Wijbenga
Kleine Leliestraat 6
9711 RG Groningen

Kaart gekocht in Mora

Ik heb deze kaart erbij gedaan omdat ze laat wat ik pas veel later begreep: Jorrit verzon nooit een lucht. Als er niets te zien was, schreef hij dat er niets te zien was. W.

07 Krantenknipsel

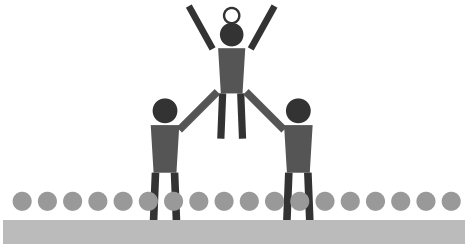
Wijbenga koning na finale tegen eigen neef

Waadhoeker Bode · donderdag 31 juli 2025, pagina 9

WAADHOEKER BODE · SPORT · DONDERDAG 31 JULI 2025

Jorrit Wijbenga koning na finale tegen eigen neef

FRANEKER. Het partuur van Folkert Bosma, Jorrit Wijbenga en Haije Dam heeft gisteren op het Sjûkelân de PC gewonnen. In een finale vol spanning werd het partuur van Durk Wijbenga met 6-5 in eersten verslagen. Jorrit Wijbenga (28) werd uitgeroepen tot koning.

Koning Jorrit Wijbenga op de schouders van zijn partuurgenoten, kort na negen uur. Tekening naar een foto van onze verslaggever.

Het leek lange tijd een middag voor de familie Wijbenga, alleen voor de andere tak. Durk Wijbenga (35), de oudere neef van de nieuwe koning, sloeg zijn opslagen zoals hij dat al jaren doet: hoog, diep en zonder genade. Halverwege de avond stond zijn partuur in de finale met 5-3 in eersten voor. Nog één eerst en de krans was binnen.

Toen gebeurde wat niemand op de volle tribune had verwacht. De opslag van Durk Wijbenga ging twee keer achter elkaar net uit. „Dat zie je hem in geen tien jaar doen," zei een oud-kaatser uit Tzum naast ons. Het partuur van Bosma rook bloed. Jorrit Wijbenga sloeg drie keer een bal over de lijn, Bosma deed de rest, even later stond het 5-5, en om twintig voor negen 6-5.

De omhelzing tussen de twee neven bij de kransen was kort. „Ik gun it him," zei Durk Wijbenga na afloop. „Hij was vandaag de beste. Ik had een minne dei, zo simpel is het." De nieuwe koning zelf zei opvallend weinig. „Ik moet het nog even laten bezinken," was alles.

Bosma was spraakzamer. „Dit is waar je als jongen van droomt. Wat volgend jaar gebeurt, zien we dan wel." Op de vraag of het partuur bij elkaar blijft, haalde hij de schouders op.

Rust zal er voor de koning voorlopig niet zijn, maar wel stilte: hij vertrekt vandaag te voet over de Jabikspaad